

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזבה בימים.....1
- ב. אבעיא להו שלשה ימים דקתני לייעודי תורא או לייעודי גברא למאי נפקא מינה דאתו תלתא כיתי סהדי בחד יומא אי אמרת לייעודי תורא מייעד ואי אמרת לייעודי גברא לא מייעד מימר אמר השתא הוא דקמסדהו בי מאי.....2
- ג. אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בעלים ובפני בית דין העידו בו בפני בית דין ושלא בפני בעלים בפני בעלים ושלא בפני בית דין אינו נעשה מועד.....3
- ד. העידוהו שנים ... הרי כאן שלש עדיות והן עדות אחת להזמה נמצאת כת ראשונה זוממת ... כת שניה זוממת הרי כאן עדות אחת והוא פטור והן פטורים נמצאת כת שלישית זוממת כולן חייבין.....4
- ה. ולימרו הנך בתראי אנן מנא ידעינן ... לחיובי גברא פלגא נוקא אתינן דקמרמזי רמוזי ... כשבאו רצופים ... במכירין בעל השור ואין מכירין את השור ... דאמרי תורא נגחנא אית לך בבקרך אבעי לך לנטורי לכוליה בקרא.....4
- ו. המשסה כלבו של חבירו בחבירו חייב שיסחו הוא בעצמו פטור ... כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור.....5
- ז. שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת ובעטה מהלכת ברבוצה ... חיובי מחייבנא דאמרינן ליה כי אית לך רשותא לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך רשותא.....5
- ח. שור המזיק ברשות הניזק כיצד נגח נגף נשך רבץ בעט ברשות הרבים משלם חצי נזק ברשות הניזק ... חצי נזק.....6

דף כד.

א. תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזבה בימים

נאמר בפרשת מצורע (ויקרא טו פסוק ב) איש איש פי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא הזב האמור¹ בתורה הוא שכבת זרע הבא מחוליי החללים שהיא מתקבצת בהן, וכשיוצא הזוב אינו יוצא בקושי שכבת זרע ואין ביציאתו תאוה ולא הנאה אלא נגרר ויוצא כמו בצק של שעורים כהה כלובן ביצה המוזרת, אבל שכבת זרע לבנה קשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת.

¹ רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק ב הלכה א, ו - ז

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הרואה ראייה אחת של זוב הרי הוא כבעל קרי, ראה שתיים הרי זה זוב וצריך ספירת שבעה וביאת מים חיים ואינו חייב בקרבן, ראה שלש ראיות הרי זה זוב גמור וחייב בקרבן, ואין בין זב שראה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן בלבד, ודברים אלו כולן דברי קבלה מפי משה רבינו מסיני.

אחד הרואה שתי ראיות או שלש בשעה אחת זו אחר זו או שראה ראייה בכל יום זה אחר זה הרי זה זב, לפי שתלה הכתוב את הזבה בימים שנאמר (שם פסוק כה) וְאִשָּׁה כִּי יִזּוֹב זֹבֵב דָּמָה יָמִים רַבִּים וְהִזְבּ לֹא תִלֶּה אוֹתוֹ בַּיָּמִים.

אשה שראתה דם² בימי זיבתה כלומר אשה שראתה דם ממקורה בתוך אחד עשר יום של ימי זיבה³, יום אחד בלבד או ב' ימים זה אחר זה נקראת זבה קטנה, ונקראת שומרת יום כנגד יום, שצריכה לשמור את היום הבא בנקיות לודאות שלא תראה⁴ ואם ראתה ג' ימים זה אחר זה, הרי זו זבה גמורה והיא הנקראת זבה גדולה, ונקראת זבה סתם שנאמר וְאִשָּׁה כִּי יִזּוֹב זֹבֵב דָּמָה יָמִים רַבִּים מִיָּעוֹט יָמִים שְׁנַיִם רַבִּים ג'.

ב. אבעיא להו שלשה ימים דקתני ליעודי תורא או ליעודי גברא למאי נפקא מינה דאתו תלתא כיתי סהדי בחד יומא אי אמרת ליעודי תורא מייעד ואי אמרת ליעודי גברא לא מייעד מימר אמר השתא הוא דקמסהדו בי מאי

כבר התבאר לעיל דף כג: שאיזה הוא בעל חי מועד⁵ כל שהעידו בו שלשה ימים, וגזירת התורה היא שאינו נעשה מועד רק כשיגה ג' נגיחות בג' ימים, ובכל יום יעידו עדים לפני ב"ד סמוכים על הנגיחה שנגח היום דכתיב (שמות כא פסוק כט) וְאִם שׁוֹר נָגַח הוּא מִתְּמַל שְׁלֹשָׁם וְהוּעֵד בְּבִעְלָיו וְלֹא יִשְׁמְרוּ

² רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ו הלכה ז

³ שמתחילים שבעה ימים אחר תחילת המחזור שלה ומסתיימים שמונה ימים אח"כ. ואינה נדה כיון שהוא בזמן שאינה ראויה להיות נדה ודינה לשמור את היום הבא לאחר ראייתה בטהרה ואם לא תראה בו טהורה לערב ואם תראה בו תשמור את היום השלישי ואם לא תראה בו טהורה לערב ואם תראה בו הרי היא זבה גדולה הצריכה שבעה נקיים והקרבת קרבן זבה.

⁴ שאם תראה ביום השלישי הרי היא זבה גדולה שצריכה לספור שבעה נקיים

⁵ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ו הלכה א

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אבל אם נגח ביום אחד, או נשך או רבץ או בעט או נגף אפילו מאה פעמים אין זה מועד⁶.

העידו בו שלשה כתי עדים ביום אחד⁷, שנגח שלשה פעמים בשלשה ימים⁸, הרי זה ספק אם כוונת התורה לייעד השור והרי נעשה מועד בג' ימים. או לייעד בעל השור ג' פעמים בג' ימים והרי לא התרו בו עד עתה ואיך יהיה מועד בהתראות של יום אחד⁹. ולפיכך אין מחייבין את המזיק אלא חצי נזק¹⁰.

לא מהני ואין חילוק בין כששני עדים יעידו על כל הג' נגחות ובין שיהיו ג' כיתי עדים שעל כל נגיחה יעידו כת אחת ומ"מ לענין הזמה נחשבים כל הכתות כעדות אחת: אם הועד או לא הועד.

ג. אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בעלים ובפני בית דין העידו בו בפני בית דין ושלא בפני בעלים בפני בעלים ושלא בפני בית דין אינו נעשה מועד

אין העדה¹¹ אלא בפני הבעלים ובפני בית דין סמוכים שבא¹² שנאמר (שם) והועד בבעליו ואין העדה אלא בבית דין.

וכבר התבאר לעיל דף ב: שלפיכך אין דין שור המועד נוהג בזמה¹³.

ולעיל דף טו. התבאר שאף שנוקי קרן תמה הוא קנס¹⁴ ואין גובין בזמה¹⁵, אבל אם תפס הניזק אין מוציאין מידו, ויש אומרים שמדיני שמים חייב אף בלא תפיסה.

⁶ דכל שלא הוחזק בג' ימים אין יכולים לומר שהעדאיתו והרגלו ליגח. ערוך השולחן חושן משפט סימן שפט יג.

⁷ וה"ה כת אחת שהעידה על ג' ימים. מעשה רקח שם.

⁸ השנות הראב"ד שם ועיין במ"מ שם שכן כונת רבינו

⁹ דאפשר דעיקר ההעדאה הוא על הבעלים כדי שישמרוהו.

¹⁰ ואם תפס הניזק נזק שלם לא מפקינן מיניה לדעת הרמב"ם דמהני תפיסה בספיקא דדינא ולדעת הרא"ש. ערוה"ש שם.

¹¹ רמב"ם שם הלכה ב

¹² רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ה הלכה יב

¹³ מור סימן שפט, ובשו"ע לא הזכיר רק מקצת דיני שור המועד, ויש בזה הרבה פרטים והאריך בהם בערוה"ש, עיין שם

¹⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ א א, וקיי"ל דחצי נזק דקרן תמה הוא תשלומי קנס שאינו משלם עפ"י עצמו, כמ"ש הרמב"ם פ"ב מה' נזקי ממון.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם ה

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

**ד. העידוהו שנים ... הרי כאן שלש עדויות והן עדות אחת
להזמה נמצאת כת ראשונה זוממת ... כת שניה זוממת
הרי כאן עדות אחת והוא פטור והן פטורים נמצאת כת
שלישית זוממת כולן חייבין**

שלש כתי עדים¹⁶ שנתקיים בעדותן ששור זה מועד, ונמצאת כת ראשונה ושניה זוממין, כולן פטורין¹⁷, והוא פטור לשלם על נגיחה רביעית נזק שלם, נמצאו שלשתן זוממין כולן חייבין לשלם הנזק¹⁸.

דף כד:

**ה. ולימרו הנך בתראי אנן מנא ידעינן ... לחיוכי גברא
פלגא נזקא אתינן דקמרמזי רמוזי ... כשבאו רצופים
... במכירין בעל השור ואין מכירין את השור ... דאמרי
תורא נגחנא אית לך בבקרד אבעי לך לנטורי לכוליה
בקרא**

מה שהתבאר שנמצאו שלשתן¹⁹ זוממין כולן חייבין לשלם הנזק²⁰, במה דברים אמורים כשהיו כולן רומזין זה את זה, או שבאו רצופין, או שהיו מכירין בעל השור ולא הכירו השור²¹. שניכר שכוונת כולם היתה לעשותו מועד.

¹⁶ רמב"ם הלכות עדות פרק כא הלכה ח

¹⁷ מתשלומי נגיחה רביעית אף שהיו רוצים לחייבו נזק שלם מפני שאין העדים משלמין ממון עד שיוזמו כולם, ערוה"ש שם יד

¹⁸ בנגיחה הרביעית שבא יעשה מועד לפי עדותם. כס"מ שם

¹⁹ רמב"ם שם

²⁰ הרמב"ם ז"ל סובר דגם בג' ימים משכחת לה שכל הכתות היו תמיד ביחד על הספק דאם יגח אח"כ יהיה מועד והיה כן ובכל יום כשהעידו לא הכירו את השור ואח"כ הכירוהו כולם כמ"ש וכן דעת רבותינו בעלי התוס' ז"ל.

²¹ דפשיטא שלא באו לחייבו חצי נזק דהרי התם אינו משלם אלא מגופו ומיירי שאח"כ הכירו כולם שזה השור הוא שנגח כל הנגיחות

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אבל אם אין שם אחת מאלו הרי כת ראשונה ושנייה פטורין, שהרי הן אומרינן לא באנו אלא לחייבו חצי נזק, ולא ידענו שתבא כת אחרת ויעשה מועד.

ו. המשסה כלבו של חבריו בחבירו חייב שיסהו הוא בעצמו פטור ... כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור

כבר התבאר לעיל דף כג: המשסה כלבו²² של חבריו באחר ונשכו, המשסה פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים²³, שאינו אלא גרמא, ואפילו הכנים יד חבריו בפי הכלב, מכיון שאינו ברור שינשכנו²⁴. ובעל הכלב חייב מדין קרן²⁵.

ואם נשך הכלב את המשסה עצמו פטור בעל הכלב²⁶.

ז. שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת ובעטה מהלכת ברבוצה ... חיובי מחייבנא דאמרינן ליה כי אית לך רשותא לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך רשותא

²² שו"ע ונו"כ שצה א.

²³ ונראה שאם שילם בעל הכלב, חייב המשסה לשלם לו מדיני שמים. ועי' רמב"ם פ' טו מה' איסורי ביאה ובשו"ע אהע"ז סימן ה' בדיון מסרס ע"י שסוי כלב שחייב מכת מרדות, וכתב המ"מ שלמד כן מהא דשיסה בו את הכלב שחייב מדיני שמים, ועי' שד"ח קונטרס באר בשדי במכתבו של הגר"א מטעלז מ"ש בזה.

²⁴ כן כתבו התוס' (דף כג ע"ב) וכתב בערוה"ש דלא דמי למעמיד בהמה שהמעמיד חייב, דשאני שן ורגל שכן דרך הבהמות, והוה ברי הויקא.

²⁵ שנשיכת כלב הוי תולדה דקרן ומשלם חצי נזק (ונחלקו הרמב"ם והראב"ד במשסה מועד אם משלם נזק שלם, ועי' אור שמח ואבן האזל שם), ואף על פי שלא נשך אלא ע"י שסוי, כיון שיודע שכלבו נושך ע"י שסוי היה לו לשמרו.

²⁶ דכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור, וה"נ זה ששיסה את הכלב משנה הוא, וצריך לומר שסוי כלב הוא שנוי גדול, ועוד אפשר דשאני הכא שהוא תוצאה ישירה מן השסוי. שהרי כתב היש"ש שלא אמרו כל המשנה וכו' אם השנוי השני יותר גדול מהשנוי הראשון ועי' חזו"א ב"ק סימן ח.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף כ. פרה שרבעה ברה"ר²⁷ ועברה בהמה אחרת ובעטה בה, חייב²⁸, ואם הזיקה לרבוצה בדרך הילוכה פטור²⁹.

ח. שור המזיק ברשות הניזק כיצד נגח נגף נשך רביע בעט ברשות הרבים משלם חצי נזק ברשות הניזק ... חצי נזק

כבר התבאר לעיל דף יד. שהשן והרגל שהזיקו ברה"ר פטורים, והקרן חייב, הזיקו ברשות הניזק כולם חייבים, כל אחד כדנינו³⁰. וקרן³¹ על כל אופניה חייב בין ברה"ר ובין ברשות היחיד ורשות הניזק בתם חצי נזק ובמועד נזק שלם.

²⁷ שו"ע ונו"כ שפט ב

²⁸ ואף על פי שהפרה שינתה במה שרבעה ברה"ר וקיי"ל כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור, מ"מ נהי שיש לה רשות להלך אבל אין לה רשות לבעוט בה, וביאר בערוה"ש שהפרה הרבוצה לא גירתה בשנויה לפרה, משא"כ במשסה כלבו בסימן שצח שהוא שיסה את הכלב. והרא"ש בפ' כיצד סימן יד הביא מ"ש הר"י"ף בהא דאכלה כסות או כלים דלא אמרינן שבמה שהניח כליו ברה"ר יהא נדון כמשנה שיהא המשנה בו פטור, שכן דרך להניח כלים לזמן מועט כדי לנוח.

²⁹ וכתב בערוה"ש שאם הוכשלה המהלכת ברבוצה ונזוקה פשיטא דחייב בעל הרבוצה בחצי נזק כדין קרן ברה"ר, ומ"ש בגמרא בעטה רבוצה במהלכת, לאו דוקא בעטה, אלא משום מהלכת ברבוצה קאמר. וצ"ע שאם הוכשלה בלי מעשה מצד הרבוצה אינו כדין קרן, שאין כונתו להזיק, אלא משום בור, וכ"כ המאירי בהדיא בדף לב ע"א, ואפשר שערובה"ש נתכוין להכשלה ע"י מעשה, וגם זה צ"ע.

³⁰ דשן ורגל ילפינן מובער בשדה אחר, והיינו חצר הניזק, ובקרן לא כתיב ולא בעינן חצר הניזק, וקיי"ל להלכה שקרן תמה ברשות הניזק משלם חצי נזק, כמ"ש בשו"ע סימן שפט סעיף יט וסימן שצח סעיף ב

³¹ שו"ע ונו"כ שם יט